

BIBLIOTEKA
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

W O K A N D A
Luksemburga i Strasburga
(Przegląd wybranych orzeczeń)

nr 11/2008

Warszawa, listopad 2008

Opracowanie:
Przemysław Mikłaszewicz

„Wokanda Luksemburga i Strasburga” jest cyklicznym przeglądem wybranych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Celem opracowania jest dostarczenie informacji o najważniejszych rozstrzygnięciach trybunałów europejskich z podaniem adresów internetowych pełnych tekstów orzeczeń. Uwzględniono w szczególności sprawy, które dotyczą kwestii istotnych z punktu widzenia działalności Trybunału Konstytucyjnego.

OBJAŚNIENIE SKRÓTOWCÓW

EKPC – Konwencja („europejska”) o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 r. (z późniejszymi protokołami uzupełniającymi)

ETPC – Europejski Trybunał Praw Człowieka (w Strasburgu)

ETS – Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (w Luksemburgu)

FSK – Federalny Sąd Konstytucyjny (w Niemczech)

SN – Sąd Najwyższy

TWE – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską podpisany w Rzymie 25 marca 1957 r.

WE – Wspólnota Europejska (albo Wspólnoty Europejskie)

Luksemburg

1

Wyrok ETS
20 listopada 2008 r.
C-1/07
Weber

Język postępowania: niemiecki
Postępowanie: pytanie prejudycjalne (wykładnia) – Landgericht Siegen (Niemcy)
Rzecznik generalny: Yves Bot (język opinii: francuski)

Słowa kluczowe:

Dyrektywa 91/439/EWG z dnia 29 lipca 1991 r. w sprawie praw jazdy – Wzajemne uznawanie praw jazdy – Tymczasowe zawieszenie prawa jazdy – Cofnięcie uprawnienia do kierowania pojazdami – Ważność drugiego prawa jazdy uzyskanego w innym państwie członkowskim w okresie obowiązywania tymczasowego zawieszenia

Główne tezy uzasadnienia:

Artykuły 1 ust. 2 i oraz 8 ust. 2 i 4 dyrektywy Rady 91/439 nie sprzeciwiają się temu, aby państwo członkowskie odmówiło na swoim terytorium uznania uprawnienia do kierowania pojazdami wynikającego z prawa jazdy wydanego przez inne państwo członkowskie osobie, której na terytorium pierwszego państwa członkowskiego cofnięto uprawnienia do kierowania, mimo że stało się to dopiero po wydaniu prawa jazdy, jeżeli wymienione prawo jazdy zostało wydane w czasie zawieszenia prawa jazdy wydanego w pierwszym państwie członkowskim i zarówno zawieszenie, jak i cofnięcie są uzasadnione przyczynami istniejącymi w dniu wydania drugiego prawa jazdy.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79918879C19070001&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=de&num=79918879C19070001&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. niemiecki)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=fr&num=79918879C19070001&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. francuski)

Opinia rzecznika generalnego:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79919282C19070001&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=fr&num=79919282C19070001&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. francuski)

Wyrok ETS
20 listopada 2008 r.
C-18/08
Foselev Sud-Ouest

Język postępowania: francuski
Postępowanie: pytanie prejudycjalne (wykładnia) – tribunal d'instance de Bordeaux (Francja)
Rzecznik generalny: Juliane Kokott (język opinii: niemiecki)

Słowa kluczowe:

Podatek od pojazdów silnikowych – Dyrektywa 1999/62/WE z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie pobierania opłat za użytkowanie niektórych typów infrastruktury przez pojazdy ciężarowe – Pobieranie opłat za użytkowanie niektórych typów infrastruktury przez pojazdy ciężarowe – Artykuł 6 ust. 2 lit. b – Decyzja Komisji zatwierdzająca zwolnienie – Brak bezpośredniej skuteczności

Główne tezy uzasadnienia:

1. Zgodnie z art. 249 akapit czwarty TWE decyzja wiąże w całości adresatów, do których jest skierowana. Zgodnie z orzecznictwem ETS nie do pogodzenia mocą wiążącą decyzji byłoby zasadnicze wykluczenie możliwości powoływania się przez zainteresowanych na wyrażony w decyzji obowiązek, jak również możliwości powoływania się wobec państwa członkowskiego na decyzję skierowaną do tego państwa w sytuacji, gdy nakłada ona na adresata bezwarunkowy oraz dostatecznie wyraźny i precyzyjnie sformułowany obowiązek.
2. Decyzja Komisji 2005/449/WE z dnia 20 czerwca 2005 r. dotycząca wniosku o zwolnienie z pobierania opłat od pojazdów silnikowych złożonego przez Francję na mocy art. 6 ust. 2 lit. b dyrektywy 1999/62 nie zobowiązuje, lecz upoważnia Francję do przyznania zwolnienia planowanego w ramach jej wniosku o udzielenie zgody. Jednostka nie może powoływać się na decyzję 2005/449 wobec Francji, adresata decyzji, w celu skorzystania ze zwolnienia, na które zezwala wymieniona decyzja.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79918879C19080018&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=fr&num=79918879C19080018&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. francuski)

Opinia rzecznika generalnego:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79919074C19080018&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=de&num=79919074C19080018&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. niemiecki)

Wyrok ETS (wielka izba)
18 listopada 2008 r.
C-158/07
Förster

Język postępowania: niderlandzki

Postępowanie: pytanie prejudycjalne (wykładnia) – Centrale Raad van Beroep (Holandia)
Rzecznik generalny: Ján Mazák (język opinii: angielski)

Słowa kluczowe:

Swobodny przepływ osób – Student będący obywatelem państwa członkowskiego, który przybył do innego państwa członkowskiego w celu zdobycia wykształcenia – Stypendium na pokrycie przez studentów kosztów utrzymania – Obywatelstwo Unii – Artykuł 12 TWE – Pewność prawa

Główne tezy uzasadnienia:

1. Student będący obywatelem jednego państwa członkowskiego, który przeniósł się do innego państwa członkowskiego aby tam odbyć studia, może powołać się na art. 12 akapit pierwszy TWE (zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową) w celu uzyskania stypendium na pokrycie kosztów utrzymania, jeśli zamieszkiwał w przyjmującym państwie członkowskim przez pewien okres. Artykuł 12 akapit pierwszy TWE nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przez państwo członkowskie wobec obywateli innych państw członkowskich warunku uprzedniego zamieszkiwania na jego terytorium przez okres pięciu lat.
2. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ETS zasada pewności prawa, należąca do ogólnych zasad prawa wspólnotowego, wymaga, aby przepisy prawne były jasne, precyzyjne i przewidywalne co do ich skutków, w szczególności gdy mogą powodować niekorzystne konsekwencje dla jednostek i przedsiębiorstw. Uzależnienie prawa studentów pochodzących z innych państw członkowskich do uzyskania stypendium na pokrycie kosztów utrzymania od spełnienia warunku zamieszkania, który stanowi element konstytutywny tego prawa, nie wywołuje ujemnych konsekwencji dla osób zainteresowanych. Wytyczne krajowe implementujące orzecznictwo ETS i dyrektywę 2004/38 (w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich) przyznają osobom zainteresowanym prawa idące dalej niż te, które im przysługiwały na podstawie uprzednio obowiązujących przepisów krajowych. W konsekwencji wynikający z wyroku ETS z 23 kwietnia 2004 r. w sprawie [C-138/02 Collins](#) wymóg wcześniejszego poinformowania osoby ubiegającej się o pomoc socjalną o warunku zamieszkania nie znajduje zastosowania.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79918881C19070158&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=fr&num=79918881C19070158&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. francuski)

Opinia rzecznika generalnego:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79919289C19070158&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=79919289C19070158&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. angielski)

Komunikat prasowy:

<http://curia.europa.eu/pl/actu/communiqués/cp08/aff/cp080080pl.pdf>

(jęz. polski)

4

Wyrok ETS
13 listopada 2008 r.
C-214/07

Komisja przeciwko Francji

Język postępowania: francuski

Postępowanie: skarga o stwierdzenie, na podstawie art. 88 ust. 2 TWE, uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego

Rzecznik generalny: Eleanor Sharpston (język opinii: angielski)

Słowa kluczowe:

Pomoc państwa – System pomocy – Niezgodność ze wspólnym rynkiem – Wykonanie decyzji – Odzyskanie przekazanej pomocy – Całkowita niemożliwość wykonania

Główne tezy uzasadnienia:

Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa ETS jedynym argumentem, jaki państwo członkowskie może przytoczyć na swoją obronę w postępowaniu o naruszenie art. 88 ust. 2 TWE (wykonanie decyzji Komisji WE o uchyleniu lub zmianie pomocy państwa), jest całkowita niemożność prawidłowego wykonania decyzji. W przypadku trudności z wykonaniem decyzji Komisja i państwo członkowskie powinny w dobrej wierze współpracować w celu zapewnienia przestrzegania postanowień traktatu (art. 10 TWE nakładający na państwa członkowskie i instytucje wspólnotowe wzajemne obowiązki lojalnej współpracy). Przesłanka całkowitej niemożności wykonania nie jest spełniona, gdy pozwane państwo członkowskie ogranicza się do poinformowania Komisji o trudnościach natury prawnej, politycznej lub praktycznej w wykonaniu decyzji, nie podejmując względem przedsiębiorstw, których decyzja dotyczy, rzeczywistych kroków zmierzających do odzyskania pomocy i nie przedstawiając Komisji alternatywnych sposobów wykonania decyzji, które mogłyby pomóc przezwyciężyć wspomniane przeszkody.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79918886C19070214&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=fr&num=79918886C19070214&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. francuski)

Opinia rzecznika generalnego:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79919387C19070214&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=79919387C19070214&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. angielski)

5

Wyrok ETS

13 listopada 2008 r.

C-227/07

Komisja przeciwko Polsce

Język postępowania: polski

Postępowanie: skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego
(art. 226 TWE)

Rzecznik generalny: Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer (język opinii: hiszpański)

Słowa kluczowe:

Łączność elektroniczna – Sieci i usługi – Dyrektywa 2002/19/WE z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej i urządzeń towarzyszących oraz wzajemnych połączeń (dyrektywa o dostępie) – Artykuł 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 akapit pierwszy – Nieprawidłowa transpozycja

Główne tezy uzasadnienia:

Konsekwencją przewidzianego w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. 2004 r., nr 171, poz. 1800) obowiązku negocjowania w dobrej wierze umów o dostępie telekomunikacyjnym jest nakładanie tego obowiązku bez uprzedniego przeprowadzenia oceny stopnia rzeczywistej konkurencji na danym rynku. Ustawa ta nie pozwala również na zniesienie lub zmianę wspomnianego obowiązku w przypadku nasilenia się konkurencji na tym rynku. Zgodnie z akapitem 19 preambuły do dyrektywy 2002/19 o dostępie krajowe organy regulacyjne powinny, dbając o wzrost konkurencji, równoważyć prawa właściciela infrastruktury do jej eksploatacji dla własnych korzyści z prawami innych usługodawców dostępu do zasobów niezbędnych dla zapewnienia konkurencyjnych usług. Ponadto zgodnie z art. 12 ust. 2 wymienionej dyrektywy interwencje krajowego organu regulacyjnego powinny uwzględniać kryteria wymienione w tym przepisie, w szczególności konieczność zapewnienia długoterminowej konkurencji, i wymagają oceny proporcjonalności obowiązków, które organ zamierza nałożyć, w świetle celów określonych w art. 8 dyrektywy 2002/21/WE z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa). Tymczasem polska ustawa – Prawo telekomunikacyjne, która nie przewiduje interwencji krajowego organu regulacyjnego na etapie poprzedzającym nałożenie obowiązku negocjowania umów o dostępie telekomunikacyjnym, nie pozwala na dokonanie oceny sytuacji zgodnie z kryteriami wymienionymi w art. 12 ust. 2 dyrektywy 2002/19 o dostępie. W konsekwencji, nakładając na publicznych operatorów sieci łączności ogólny obowiązek negocjowania umów o dostępie telekomunikacyjnym, Polska nie dokonała prawidłowej transpozycji art. 4 ust. 1 dyrektywy 2002/19 o dostępie.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79918886C19070227&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=fr&num=79918886C19070227&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. francuski)

Opinia rzecznika generalnego:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79919389C19070227&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. polski)

6

Wyrok ETS
13 listopada 2008 r.
C-324/07
Coditel Brabant

Język postępowania: francuski

Postępowanie: pytanie prejudycjalne (wykładnia) – Conseil d’État (Belgia)

Rzecznik generalny: Verica Trstenjak (język opinii: niemiecki)

Słowa kluczowe:

Zamówienia publiczne – Procedury udzielania zamówień – Koncesje na świadczenie usług publicznych – Koncesja na prowadzenie gminnej sieci telewizji kablowej – Wymóg przejrzystości (transparentności) – Przesłanki – Sprawowanie przez instytucję zamawiającą kontroli nad koncesjonariuszem o analogicznym charakterze do kontroli sprawowanej nad jej własnymi służbami

Główne tezy uzasadnienia:

Umowy koncesji na świadczenie usług publicznych nie są objęte zakresem stosowania dyrektywy Rady 92/50/EWG z dnia 18 czerwca 1992 r. odnoszącej się do koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na usługi. Mimo, że umowy te są wyłączone z zakresu stosowania dyrektywy, organy władzy publicznej udzielające koncesji są zobowiązane do przestrzegania podstawowych zasad traktatowych, zasad niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową, równości traktowania oraz obowiązku przejrzystości (transparentności). Obowiązek przejrzystości ciąży na instytucji zamawiającej. Nie oznacza on konieczności przygotowania zaproszenia do składania ofert, lecz wymaga zagwarantowania wszystkim potencjalnym koncesjonariuszom odpowiedniego poziomu jawności zapewniającego otwarcie koncesjonowania świadczenia usług na konkurencję oraz kontrolę bezstronności procedur udzielania koncesji. Stosowanie reguł ustanowionych w artykułach 12 (zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową), 43 (swoboda przedsiębiorczości) i 49 (swoboda świadczenia usług) TWE, jak również zasad ogólnych, których wspomniane reguły stanowią szczególny wyraz, jest jednak wykluczone w przypadku gdy kontrola sprawowana nad koncesjonariuszem przez instytucję zamawiającą jest analogiczna do tej, jaką sprawuje ona nad własnymi służbami, zaś koncesjonariusz wykonuje zasadniczą część swej działalności wspólnie z organem władzy lub władzami, w których dyspozycji pozostaje.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79918886C19070324&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=fr&num=79918886C19070324&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

(jęz. francuski)

Opinia rzecznika generalnego:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=pl&num=79919395C19070324&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. polski)

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=de&num=79919395C19070324&doc=T&ouvert=T&seance=CONCL>

(jęz. niemiecki)

Strasburg

1

Wyrok ETPC (wielka izba)
27 listopada 2008 r.
sygn. 36391/02
Salduz przeciwko Turcji

Sentencja (jednomyślnie):

- Naruszenie art. 6 ust. 3 lit. c (prawo do korzystania z pomocy obrońcy) w związku z art. 6 ust. 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) EKPC w zakresie braku pomocy prawnej dla skarżącego w czasie jego pobytu w policyjnym areszcie
- Naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC (prawo do rzetelnego procesu sądowego) w zakresie nieprzekazania skarżącemu pisemnej opinii Głównego Prokuratora przy Sądzie Kasacyjnym
- Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 2.000 EUR

Główne tezy uzasadnienia:

W celu zagwarantowania skuteczności prawa do rzetelnego procesu sądowego art. 6 ust. 1 EKPC wymaga, co do zasady, zapewnienia dostępu do obrońcy od pierwszego przesłuchania osoby podejrzanej przez policję, chyba że w świetle okoliczności danej sprawy istnieją doniosłe powody (*compelling reasons*) ograniczenia tego prawa. Nawet jeśli wspomniane doniosłe powody mogą wyjątkowo uzasadniać odmowę dostępu do obrońcy, takie ograniczenie – bez względu na jego uzasadnienie – nie może nadmiernie godzić w prawa oskarżonego wynikające z art. 6 EKPC. Do nieodwracalnego naruszenia prawa do obrony zasadniczo dojdzie w sytuacji, gdy złożone w trakcie przesłuchania policyjnego bez dostępu do obrońcy obciążające oświadczenia zostaną wykorzystane do skazania danej osoby. Dodatkowo w niniejszej sprawie biorąc pod uwagę znaczną liczbę dokumentów międzynarodowych dotyczących pomocy prawnej dla nieletnich ETPC podkreśla fundamentalne znaczenie zapewnienia dostępu do obrońcy dla nieletnich przebywających w areszcie policyjnym.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74624&sessionId=18333373&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74625&sessionId=18333373&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. francuski)

Wyroki ETPC
25 listopada 2008 r.
sygn. 36919/02 i 23373/03
Armonienė przeciwko Litwie oraz Biriuk przeciwko Litwie

Sentencja:

Naruszenie art. 8 EKPC (prawo do poszanowania życia prywatnego) – 6 głosami
przeciwko 1
Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 6.500 EUR dla każdej ze skarżących

Główne tezy uzasadnienia:

1. Należy w sposób zasadniczy odróżnić przedstawianie faktów, choćby kontrowersyjnych, które przyczyniają się do debaty w społeczeństwie demokratycznym, od wygłaszania niskich stwierdzeń dotyczących prywatnego życia danej osoby. Trybunał podkreśla fundamentalne znaczenie ochrony życia prywatnego dla zapewnienia rozwoju osobowości człowieka. Wspomniana ochrona wykracza poza krąg rodzinny i zyskuje wymiar społeczny. Każdy, nawet jeśli jest znany szerszej opinii publicznej, może zasadnie oczekiwać ochrony i poszanowania życia prywatnego. Ochrona poufności danych medycznych jest zasadą w systemach prawnych wszystkich państw-stron EKPC. Jest ona szczególnie istotna w odniesieniu do informacji o nosicielstwie wirusa HIV. Ujawnienie takiej informacji może dramatycznie wpłynąć na życie prywatne i rodzinne danej osoby, jak również na jej sytuację społeczną i zawodową, narażając ją na hańbę i ryzyko ostracyzmu.
2. Stosowanie uciążliwych sankcji w przypadku ekscesów prasy mogłoby rodzić efekt mrozący w odniesieniu do korzystania z dziennikarskiej wolności wypowiedzi chronionej na mocy art. 10 EKPC. Tym niemniej, w sytuacji bulwersującego nadużycia wolności prasy (*outrageous abuse of press freedom*) poważne ograniczenia swobody sądów w zakresie orzekania o naprawieniu szkody doznanej przez ofiarę nadużyć prasy, oraz zniechęcania do ich dokonywania, pozbawiły skarżące ochrony przewidzianej w art. 8 EKPC (prawo do poszanowania życia prywatnego). Każdej ze skarżących przyznano równowartość 2.892 EUR tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Państwo nie zapewniło prawa skarżących do poszanowania życia prywatnego.

Linki:

Tekst wyroku:

Armonienė przeciwko Litwie

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74550&sessionId=18333373&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

Biriuk przeciwko Litwie

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74553&sessionId=18333373&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

3

<p>Wyrok ETPC 20 listopada 2008 r. sygn. 13327/04 <i>Brunet-Lecomte i Sarl Lyon Mag' przeciwko Francji</i></p>
<p>Sentencja (jednomyślnie): Naruszenie art. 10 EKPC (wolność wypowiedzi) Zasądzone odszkodowanie za szkodę majątkową (art. 41 EKPC): 2.000 EUR</p>
<p style="text-align: center;">Główne tezy uzasadnienia:</p> <p>Choć określenie „szaleniec” (<i>énergumène</i>) jest niewątpliwie ironiczne, posługiwanie się nim, choćby wielokrotnie, nie może samo z siebie (w okolicznościach takich, jak w niniejszej sprawie) być uznane za znieważające. Styl i postawa osoby, której dotyczy wypowiedź kwalifikowana jako znieważająca lub znieważająca przez sąd krajowy, może być brana pod uwagę przy ocenie konieczności ingerencji w wolność wypowiedzi. W niniejszej sprawie polemiczna postawa profesora, którego dotyczyła wypowiedź, mogła wpłynąć na ton opisu jego osoby. W konsekwencji sporna wypowiedź nie przekroczyła granic przesady i prowokacji ogólnie dopuszczalnych w przypadku prasy. Ponadto sporna publikacja dotyczyła spraw mających publiczne znaczenie i budzących zainteresowanie opinii publicznej pragnącej otrzymywać informacje o funkcjonowaniu i jakości nauczania uniwersyteckiego. Sporne sformułowanie dotyczyło profesora zasadniczo w związku z pełnionymi przez niego obowiązkami na uniwersytecie. Wymierzenie skarżącym kary grzywny i zobowiązanie ich od zapłaty zadośćuczynienia oraz publikacji wyroku naruszyło art. 10 EKPC (wolność wypowiedzi).</p>
<p>Linki:</p> <p><u>Tekst wyroku:</u> http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74450&sessionId=18368597&skin=hudoc-en&attachment=true (jęz. francuski)</p>

4

<p>Wyrok ETPC 18 listopada 2008 r. sygn. 7/08 <i>Tănase i Chirtoacă przeciwko Mołdawii</i></p>
<p>Sentencja (jednomyślnie): Naruszenie art. 3 Protokołu nr 1 do EKPC (prawo do wolnych wyborów) Zbędność osobnego badania zarzutu naruszenia art. 14 EKPC (zakaz dyskryminacji)</p>
<p style="text-align: center;">Główne tezy uzasadnienia:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. W demokracji lojalność wobec państwa nie musi konieczności oznaczać lojalności wobec aktualnego rządu tego państwa lub określonej partii politycznej.

2. Mołdawia jest jedynym państwem w Radzie Europy, które zezwalając na posiadanie wielokrotnego obywatelstwa pozbawia osoby mające więcej, niż jedno obywatelstwo, biernego prawa wyborczego w wyborach do Parlamentu. Zezwalając na posiadanie wielokrotnego obywatelstwa władze mołdawskie nie miały żadnych obaw co do konsekwencji takiej decyzji dla zachowania lojalności osób, które zdecydują się na dodatkowe obywatelstwa.
3. Choć w orzecznictwie ETPC rozróżnia się czynne i bierne prawa gwarantowane w art. 3 Protokołu nr 1 do EKPC (prawo do wolnych wyborów), obydwie aspekty: czynny i bierny są komponentami gwarancji wyrażonej we wspomnianym przepisie, mianowicie wolnego wyboru władzy ustawodawczej przez obywateli. Z tego względu zasadne jest holistyczne (całościowe) podejście do wpływu ograniczenia biernego lub czynnego prawa wyborczego na wspomnianą gwarancję. Zadaniem ETPC jest czuwanie, aby ograniczenia biernego prawa wyborczego nie odbiły się negatywnie na prawie obywateli do głosowania na kandydata, który w ich ocenie będzie najlepiej dbał o interesy wyborców w Parlamencie.
4. Sporne ograniczenie biernego prawa wyborczego zostało wprowadzone na nie więcej niż rok przed wyborami. Taka praktyka jest niezgodna z zaleceniami Rady Europy dotyczącymi wyborów w zakresie stabilności prawa wyborczego (zob. Kodeks dobrych praktyk wyborczych Komisji Weneckiej Rady Europy wraz z uzasadnieniem).

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74407&sessionId=18476498&skin=hudoc-en&attachment=true>
(jęz. angielski)

5

Wyrok ETPC
18 listopada 2008 r.
sygn. 22427/04
Cemalettin Canli przeciwko Turcji

Sentencja (jednomyślnie):

Naruszenie art. 8 EKPC (prawo do poszanowania życia prywatnego)
Zbędność osobnego badania zarzutu naruszenia art. 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) i art. 13 EKPC (prawo do skutecznego środka odwoławczego)
Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 5.000 EUR

Główne tezy uzasadnienia:

W raporcie policyjnym znalazła się informacja, że skarżący był członkiem nielegalnej organizacji (a nie że był oskarżony o przynależność do rzeczony organizacji, lub że zarzucano mu taką przynależność). Ponieważ skarżący nigdy nie został sądownie skazany za przynależność do nielegalnej organizacji, umieszczenie w raporcie policyjnym opisanej informacji mogło potencjalnie godzić w jego reputację. Przechowywanie i przekazanie do sądu w Ankarze spornego raportu policyjnego stanowiło ingerencję w prawo skarżącego do poszanowania życia prywatnego (art. 8 EKPC).

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74387&sessionId=18476498&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

6

Decyzja ETPC
13 listopada 2008 r.
sygn. 24479/07

Mann Singh przeciwko Francji

Decyzja (jednomyślnie):

Skarga jest niedopuszczalna

Główne tezy uzasadnienia:

Sporna regulacja krajowa, która nakazuje wykonywać zdjęcia do prawa jazdy bez nakrycia głowy, stanowi ingerencję w wolność sumienia i wyznania (art. 9 EKPC) skarżącego Sikha, którego religia nakazuje noszenie turbanu na głowie w każdych okolicznościach. Choć wolność wyznania dotyczy w pierwszej kolejności życia wewnętrznego, rozciąga się także na indywidualne i grupowe zewnętrzne przejawy wiary, zarówno publiczne, jak i mające miejsce w kręgu wiernych. Tym niemniej, art. 9 EKPC nie chroni każdego zachowania powodowanego lub inspirowanego wyznaniem lub przekonaniem. Umieszczone w dokumencie prawa jazdy zdjęcie jego właściciela bez nakrycia głowy jest niezbędne organom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo publiczne w szczególności w sytuacji kontroli przestrzegania przepisów ruchu drogowego; służy identyfikacji kierowcy i weryfikacji jego prawa do prowadzenia pojazdu. Warunki prowadzenia wspomnianej kontroli są objęte marginesem oceny skarżonego państwa, zwłaszcza że obowiązek zdjęcia turbanu w celu kontroli lub wykonania zdjęcia do prawa jazdy ma charakter „punktowy”. Skarga jest oczywiście bezzasadna.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74632&sessionId=18476498&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. francuski)

7

<p>Wyrok ETPC 13 listopada 2008 r. sygn. 76576/01 Fešar przeciwko Czechom</p>
<p>Sentencja (jednomyślnie): Naruszenie art. 5 ust. 3 EKPC (czas stosowania tymczasowego aresztowania) Naruszenie art. 5 ust. 4 EKPC (sądowa kontrola legalności pozbawienia wolności)</p>
<p>Główne tezy uzasadnienia:</p> <p>Po bezskutecznych wnioskach do sądów powszechnych o uchylenie tymczasowego aresztowania skarżący złożył skargę konstytucyjną do SK. Postępowanie przed SK trwało 3 lata, 9 miesięcy i 18 dni (skarżący został zwolniony z aresztu po roku i około jednym miesiącu od złożenia skargi konstytucyjnej). Trybunał stwierdza, że skarga konstytucyjna nie została rozpatrzona niezwłocznie (<i>speedily</i>); w konsekwencji doszło do naruszenia art. 5 ust. 4 EKPC (sądowa kontrola legalności pozbawienia wolności).</p>
<p>Linki:</p> <p><u>Tekst wyroku:</u> http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbk.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74247&sessionId=18486841&skin=hudoc-en&attachment=true (jęz. angielski)</p>

8

<p>Wyrok ETPC 13 listopada 2008 r. sygn. 24613/04 Muszyński przeciwko Polsce</p>
<p>Sentencja (jednomyślnie): Naruszenie art. 5 ust. 3 EKPC (czas stosowania tymczasowego aresztowania) Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 1.000 EUR</p>
<p>Łączny czas tymczasowego aresztowania będący przedmiotem oceny: 2 lata i około 3 miesiące</p>
<p>Linki:</p> <p><u>Tekst wyroku:</u> http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbk.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74215&sessionId=18486841&skin=hudoc-en&attachment=true (jęz. francuski)</p>

Wyrok ETPC (wielka izba)
12 listopada 2008 r.
sygn. 34503/97
Demir i Baykara przeciwko Turcji

Sentencja (jednomyślnie):

- Naruszenie art. 11 EKPC (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się) w zakresie ingerencji w prawo skarżących, pracowników samorządowych, do utworzenia związku zawodowego
- Naruszenie art. 11 EKPC (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się) w związku z unieważnieniem *ex tunc* porozumienia zbiorowego związku zawodowego z pracodawcą
- Zbędność osobnego badania zarzutu naruszenia art. 14 EKPC (zakaz dyskryminacji)
- Zasądzone odszkodowanie (art. 41 EKPC): 20.000 EUR (zadośćuczynienie dla związku zawodowego) oraz 500 EUR (odszkodowanie dla pierwszego skarżącego)

Główne tezy uzasadnienia:

1. Dokonując interpretacji EKPC Trybunał kieruje się w głównej mierze regułami wykładni określonymi w artykułach 31 do 33 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów. Ponieważ EKPC jest przede wszystkim systemem ochrony praw człowieka, ETPC musi wyklądać i stosować Konwencję w taki sposób, aby prawa w niej zagwarantowane były funkcjonalne i skuteczne, a nie teoretyczne i iluzoryczne (*practical and effective, not theoretical and illusory*). Ponadto EKPC musi być odczytywana jako całość i wykładana w taki sposób, aby została zachowana jej wewnętrzna spójność i harmonia między poszczególnymi przepisami.
2. Trybunał nigdy nie uznawał postanowień EKPC za jedyną podstawę wykładni zagwarantowanych w Konwencji praw i wolności. Przeciwnie, ETPC uwzględnia przy wykładni stosowne reguły i zasady prawa międzynarodowego obowiązującego w stosunkach między państwami-stronami EKPC. Obejmują one „ogólne zasady prawa uznane przez narody cywilizowane” (art. 38 ust. 1 lit. c Statutu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości). W orzeczeniach ETPC uwzględniał dla celów wykładni EKPC niewiążące akty organów Rady Europy, w szczególności zalecenia i rezolucje Komitetu Ministrów i Zgromadzenia Parlamentarnego. Ponadto odwoływał się do norm pochodzących od innych ciał Rady Europy, nawet jeśli nie stanowią one reprezentacji państw-stron EKPC. W szczególności ETPC uwzględniał stanowisko Komisji europejskiej na rzecz demokracji przez prawo (Komisja wenecka).
3. Ustalając znaczenie tekstu EKPC Trybunał musi uwzględniać prawo międzynarodowe inne, niż Konwencja, wykładnię tego prawa dokonywaną przez właściwe organy, oraz praktykę państw europejskich wyrażającą wspólne dla tych państw wartości. Nie jest konieczne, aby skarżone państwo ratyfikowało wszystkie umowy międzynarodowe regulujące daną kwestię. Dla ETPC wystarczające jest, aby instrumenty międzynarodowe, które mają być uwzględnione przy wykładni EKPC, odzwierciedlały ewolucję norm i zasad stosowanych w prawie międzynarodowym lub w prawie krajowym większości państw członkowskich Rady Europy, oraz aby wskazywały na istnienie wspólnej płaszczyzny społecznej w danej kwestii. Poszukując wspólnej płaszczyzny norm prawa międzynarodowego ETPC nigdy nie różnicował źródeł prawa ze względu na to, czy były

ratyfikowane lub podpisane przez skarżone państwo.

4. Z art. 11 ust. 2 EKPC jasno wynika, że państwo ma obowiązek szanować wolność stowarzyszania się swoich pracowników z zastrzeżeniem możliwych ograniczeń korzystania z gwarantowanych w art. 11 EKPC praw przez „członków sił zbrojnych, policji i administracji państwowej”. Ograniczenia te powinny być interpretowane ściśle i powinny dotyczyć tylko korzystania z gwarantowanych praw; nie mogą godzić w samą istotę prawa do stowarzyszania się. Wymóg zgodności z prawem (z ustawą) ograniczeń (art. 11 ust. 2 EKPC) wolności gromadzeń i stowarzyszania oznacza, że ingerencja w gwarantowaną wolność nie tylko musi mieć podstawę prawną, lecz ponadto nie może być arbitralna i nieproporcjonalna. Tylko przekonujące (*convincing and compelling*) powody mogą uzasadniać ograniczenia wolności stowarzyszania się osób należących do wymienionych grup zawodowych. Dokonując oceny czy ograniczenia wolności są konieczne, a zatem czy są podyktowane doniosłą potrzebą społeczną (*pressing social need*), państwa dysponują ograniczonym marginesem swobody. W tym zakresie ETPC skrupulatnie kontroluje przepisy krajowe oraz ich stosowanie, także przez sądy skarżonego państwa. Na państwie ciąży obowiązek wykazania, że ograniczenie rzeczonyj wolności jest w danym wypadku uzasadnione.
5. Pracownicy samorządowi, którzy nie zajmują się administracją państwa jako taką, zasadniczo nie mogą być traktowani jak „członkowie administracji państwowej” oraz, w konsekwencji, podlegać z tego tytułu ograniczeniom prawa do tworzenia związków zawodowych. „Członkowie administracji państwowej” podlegają ochronie art. 11 EKPC, natomiast władze krajowe mogą w odniesieniu do nich nakładać „zgodne z prawem (z ustawą)” ograniczenia zgodnie z art. 11 ust. 2 EKPC.
6. Konwencja nie czyni różnicy między funkcją państwa jako dzierżyciela władzy publicznej oraz obowiązkami państwa jako pracodawcy. Artykuł 11 EKPC (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się) nie jest wyjątkiem od tej zasady. Wymieniony przepis wiąże państwo jako pracodawcę bez względu na to, czy relacje między państwem a jego pracownikami podlegają regulacji prawa publicznego czy prywatnego.
7. Choć zasadniczym celem art. 11 EKPC jest ochrona jednostki przed arbitralną ingerencją władz publicznych, dodatkowo przepis ten może być źródłem pozytywnych obowiązków państwa polegających na zapewnieniu skutecznego korzystania z gwarantowanych praw. Bez względu na to, czy rozpatrujemy daną kwestię pod kątem pozytywnych obowiązków państwa, czy pod kątem ingerencji państwa w chronioną wolność, którą może uzasadniać art. 11 ust. 2 EKPC, generalnie znajdują zastosowanie te same zasady oceny przestrzegania Konwencji.
8. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem ETPC art. 11 EKPC gwarantuje wolność ochrony interesów członków związków zawodowych poprzez związkowe akcje zbiorowe, których prowadzenie powinno być umożliwione przez państwo. Wymieniony przepis przyznaje członkom związków zawodowych prawo do tego, aby związek zawodowy został wysłuchany. W tym zakresie EKPC pozostawia państwu wybór sposobu realizacji wspomnianego prawa. W orzecznictwie dotyczącym treści prawa do stowarzyszania się (art. 11 EKPC) ETPC uwzględnia całość środków zastosowanych przez skarżone państwo w celu zabezpieczenia wolności związków zawodowych; Trybunał podważa ograniczenia, które dotyczą zasadniczych elementów wolności związkowej, bez których rzeczona wolność byłaby wydrążona z treści.
9. Biorąc pod uwagę rozwój międzynarodowego i krajowego prawa pracy oraz stosowną praktykę państw-stron EKPC można stwierdzić, że prawo do zbiorowych negocjacji z pracodawcą stało się zasadniczo jednym z kluczowych elementów „prawa tworzenia

związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swoich interesów” (art. 11 EKPC). Państwa mogą przyznawać specjalny status reprezentatywnym związkom zawodowym.

Linki:

Tekst decyzji:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74185&sessionId=18651929&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74184&sessionId=18651929&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. francuski)

10

Wyrok ETPC
6 listopada 2008 r.
sygn. 58911/00

Leela Förderkreis E.V. i inni przeciwko Niemcom

Sentencja:

- Naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC (prawo do rzetelnego procesu sądowego) – jednomyślnie
- Brak naruszenia art. 9 EKPC (wolność myśli, sumienia i wyznania) – 5 głosami przeciwko 2
- Zbędność osobnego badania zarzutu naruszenia art. 14 (zakaz dyskryminacji) w związku z art. 9 (wolność myśli, sumienia i wyznania) i art. 10 (wolność wypowiedzi) EKPC – jednomyślnie

Główne tezy uzasadnienia:

1. Z faktu, że zgodnie z orzecznictwem ETPC majątkowy charakter prawa skutkuje stosowaniem art. 6 ust. 1 EKPC (prawo do rzetelnego procesu sądowego), nie wynika, iż przepis ten nie znajduje zastosowania w sporach o charakterze niemajątkowym. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem ETPC prawo do poszanowania reputacji ma charakter cywilny w rozumieniu EKPC. W niniejszej sprawie ETPC nie widzi potrzeby ustalania, czy wolność wyznania powinna być uznana za prawo o charakterze cywilnym na gruncie art. 6 ust. 1 EKPC. Z uwagi na okoliczności sprawy, a w szczególności ze względu na ochronę reputacji skarżących stowarzyszeń religijnych, spór dotyczy prawa o charakterze cywilnym w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC.
2. Artykuł 6 ust. 1 EKPC (prawo do rzetelnego procesu sądowego) nakłada na państwa obowiązek takiej organizacji systemu sądowego, w której sądy mogą spełniać wszystkie wymogi przywołanego przepisu, w tym rozstrzygać spory w rozsądnym czasie. Choć rzeczony wymóg znajduje zastosowanie także w odniesieniu do sądów konstytucyjnych, nie może być wówczas formułowany w taki sam sposób, jak w odniesieniu do sądów powszechnych. Sąd konstytucyjny, jako strażnik konstytucji, musi uwzględniać inne względy poza samą kolejnością wpływu spraw, a mianowicie charakter sprawy i jej wagę polityczną i społeczną. Ponadto choć art. 6 EKPC wymaga sprawnego (szybkiego – *expeditious*) prowadzenia postępowania, kładzie również nacisk na wymogi właściwego wymierzania sprawiedliwości (*proper administration of justice*). W poprzednich sprawach przeciwko Niemcom ETPC uznał, że prowadzenie

postępowania przed FSK przez okres 3 lat i 9 miesięcy lub 4 lat i 8 miesięcy mogło być dopuszczalne z uwagi na wyjątkowy kontekst zjednoczenia Niemiec. Tym niemniej, długość niniejszego postępowania przed FSK (ponad 11 lat) znacznie przekracza dopuszczalne ramy czasowe. Doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC.

3. Gwarancje art. 9 EKPC (wolność myśli, sumienia i wyznania) obejmują zasadniczo także prawo do podjęcia prób przekonywania na przykład poprzez nauczanie, bez którego „wolność zmiany wyznania lub przekonań”, gwarantowana w art. 9 EKPC, byłaby martwą literą. Tym niemniej, wymieniony przepis nie chroni każdego zachowania powodowanego lub inspirowanego wyznaniem lub wiarą. Wolność myśli, sumienia i wyznania obejmuje poglądy o określonej sile przekonywania i wadze, charakteryzujące się określonym stopniem powagi i spójności (*that attain a certain level of cogency, seriousness, cohesion and importance*).
4. Obowiązek przekazywania przez rząd informacji o sprawach mających publiczne znaczenie znajduje podstawę w niemieckiej Ustawie Zasadniczej. W ocenie ETPC sformułowanie z wysoką precyzją przepisów prawa regulujących przekazywanie informacji może być trudne. Czynniki, które powinny być uwzględnione przy konstruowaniu wspomnianych przepisów, podlegają stałej ewolucji wraz ze zmianami społecznymi oraz zmianami w zakresie komunikowania się. W takiej sytuacji sztywna regulacja prawna byłaby niewłaściwa. W wyroku FSK orzekł, że Ustawa Zasadnicza nie przyznaje rządowi nieograniczonej swobody w zakresie rozpowszechniania informacji. Wypowiedzi rządu stanowiące ingerencję w art. 4 ust. 1 i ust. 2 Ustawy Zasadniczej (wolność wyznania, sumienia, przekonań religijnych i światopoglądu) muszą – zdaniem FSK – być odpowiednie do sprawy, której dotyczą; państwo powinno zachować neutralność w sprawach wyznaniowych i filozoficznych i nie może przedstawiać grup religijnych lub filozoficznych w sposób zniesławiający lub wypaczony. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności ingerencja państwa w prawo skarżących do uzewnętrzniania wyznania może być uznana za „przewidziana przez prawo (ustawę)” w rozumieniu art. 9 ust. 2 EKPC.
5. Przekazując opinii publicznej stosowne informacje rząd niemiecki odnosił się do palącej społecznie kwestii i ostrzegał obywateli przed niepokojącymi w jego ocenie zjawiskami, w szczególności przed pojawieniem się licznych nowych ruchów religijnych i przyciąganiem przez nie młodych ludzi. Władze niemieckie dążyły do tego, aby ludzie mogli zadbać o siebie w razie konieczności i aby nie wciągali siebie i innych w kłopoty wyłącznie z braku wiedzy. Takie prewencyjne działanie władz krajowych koresponduje z pozytywnymi obowiązkami państwa na gruncie art. 1 EKPC, polegającymi na tworzeniu gwarancji dla praw i wolności osób pozostających pod jurysdykcją tego państwa. Wspomniane pozytywne obowiązki nie dotyczą wyłącznie działań lub zaniechań funkcjonariuszy publicznych, lecz rozciągają się także na naruszenia praw i wolności, które mogą być przypisane podmiotom prywatnym.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74067&sessionId=18783330&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

11

<p>Wyrok ETPC 6 listopada 2008 r. sygn. 45769/06 Kokkinis przeciwko Grecji</p>
<p>Sentencja (jednomyślnie): Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do EKPC (ochrona własności) Wyrok stanowi wystarczające zadośćuczynienie</p>
<p style="text-align: center;">Główne tezy uzasadnienia:</p> <p>Zasada państwa prawnego (prymatu prawa – <i>la prééminence du droit</i>), jedna z podstawowych zasad społeczeństwa demokratycznego, wymaga, aby początek lub koniec biegu terminów przedawnienia był w sposób jasny określony i powiązany z konkretnymi i obiektywnymi zdarzeniami, takimi jak wystąpienie z roszczeniem lub wniesienie środka prawnego przez zainteresowanego. Jeśli początek biegu przedawnienia roszczeń zależy od przypadkowych, niedających się przewidzieć zdarzeń, na które zainteresowany nie ma wpływu, wymogi zasady prymatu prawa nie są spełnione. W niniejszej sprawie jako termin, od którego należało uwzględnić roszczenia emerytalne skarżącego, wskazano moment wydania orzeczenia w sprawie. Doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do EKPC (ochrona własności).</p>
<p>Linki:</p> <p><u>Tekst wyroku:</u> http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=74050&sessionId=18783330&skin=hudoc-en&attachment=true (jęz. francuski)</p>

12

<p>Wyrok ETPC 4 listopada 2008 r. sygn. 72596/01 Balsytė-Lideikienė przeciwko Litwie</p>
<p>Sentencja: Naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC (prawo do rzetelnego procesu sądowego) – 6 głosami przeciwko 1 Brak naruszenia art. 10 EKPC (wolność wypowiedzi) – jednomyślnie Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 2.000 EUR – 6 głosami przeciwko 1</p>
<p style="text-align: center;">Główne tezy uzasadnienia:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Obowiązkiem Litwy w świetle prawa międzynarodowego jest zakazanie szerzenia nienawiści na tle narodowościowym oraz ochrona osób, które są narażone na niebezpieczeństwo w związku ze swoim pochodzeniem (na tle etnicznym).
2. Z racji swojej dominującej pozycji rząd krajowy powinien wykazywać się

powściągliwością w sięganiu po instrument postępowania karnego, zwłaszcza gdy istnieją inne możliwości reakcji na nieuzasadnione ataki i krytykę. Tym niemniej, otwarta pozostaje możliwość stosowania przez odpowiednie władze krajowe, będące gwarantami porządku publicznego, nawet środków o charakterze prawno-karnym w celu odpowiedniej, umiarkowanej (*appropriately and without excess*) odpowiedzi na wspomniane ataki i krytykę. Sądy litewskie uznały, że „Kalendarz litewski 2000”, przedstawiał zniekształcony, jednostronny obraz stosunków między Litwinami, a sąsiednimi narodami (w szczególności osobami pochodzenia polskiego, rosyjskiego i żydowskiego), podkopywał budowę społeczeństwa obywatelskiego i promował nienawiść na tle narodowościowym. Orzeczona konfiskata niesprzedanych egzemplarzy oraz środków produkcji kalendarza była konieczna w społeczeństwie demokratycznym w celu ochrony dobrego imienia i praw innych osób. Nie doszło do naruszenia art. 10 EKPC (wolność wypowiedzi).

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=73937&sessionId=18783330&skin=hudoc-en&attachment=true>
(jęz. angielski)

13

Wyrok ETPC
4 listopada 2008 r.
sygn. 19206/03
Bruczyński¹ przeciwko Polsce

Sentencja (jednomyślnie):

Naruszenie art. 5 ust. 3 EKPC (czas stosowania tymczasowego aresztowania)
Naruszenie art. 5 ust. 5 EKPC (prawo do odszkodowania za pozbawienie wolności niezgodne z EKPC)
Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 1.500 EUR

Łączny czas tymczasowego aresztowania będący przedmiotem oceny:

3 lata, 6 miesięcy i 15 dni

Główne tezy uzasadnienia:

1. Okoliczności przywoływane w orzeczeniach sądów polskich dotyczących stosowania tymczasowego aresztowania, w szczególności oskarżenie skarżącego o udział w zorganizowanej grupie przestępczej i związane z tym ryzyko wywierania wpływu na świadków i innych oskarżonych lub utrudniania postępowania w inny sposób, mogły uzasadniać stosunkowo długi areszt. Tym niemniej nie oznaczało to przyznania sądom nieograniczonych możliwości przedłużania tego środka zapobiegawczego. Nawet jeśli szczególne okoliczności sprawy wymagają stosowania tymczasowego aresztowania przez okres dłuższy, niż generalnie dopuszcza ETPC, musi to być uzasadnione wyjątkowo silnymi względami (*particularly strong reasons*). Nawet uwzględniając fakt, że sąd karny

¹ Skarżący złożył skargę konstytucyjną do TK. Sprawa została rozstrzygnięta wyrokiem TK z 24 lipca 2006 r., sygn. SK 58/03, OTK ZU nr 7A/2006, poz. 85.

miał wyjątkowo trudne zadanie sądenia sprawy dotyczącej zorganizowanej grupy przestępczej, nie wykazano zasadności stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania przez cały wskazany wyżej okres. Doszło do naruszenia art. 5 ust. 3 EKPC.

2. Skarżący nie mógł wystąpić z roszczeniem odszkodowawczym na gruncie art. 552 § 4 k.p.k. (niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie), gdyż postępowanie karne, w ramach którego zastosowano areszt, nie było zakończone (obecnie toczy się postępowanie przed SN). Ponadto skarżący nie mógł się powołać na nowy art. 417¹ § 3 k.c. (wyrządzenie szkody przez niewydanie orzeczenia lub decyzji, gdy obowiązek ich wydania przewiduje przepis prawa), gdyż ten środek prawny nie może być stosowany w odniesieniu do niezgodnych z prawem zdarzeń przed 1 września 2004, a więc także do tymczasowego aresztowania skarżącego. W konsekwencji skarżący nie mógł skutecznie dochodzić odszkodowania (*had no enforceable right*) za areszt; doszło do naruszenia art. 5 ust. 5 EKPC (prawo do odszkodowania za pozbawienie wolności niezgodne z EKPC).

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=73925&sessionId=18783330&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

14

Wyrok ETPC
4 listopada 2008 r.
sygn. 30049/06
Cynarski przeciwko Polsce

Sentencja (jednomyślnie):

Naruszenie art. 5 ust. 3 EKPC (czas stosowania tymczasowego aresztowania)
Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 1.000 EUR

Łączny czas tymczasowego aresztowania będący przedmiotem oceny:

2 lata, 11 miesięcy i 14 dni

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=73915&sessionId=18820282&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)

15

Wyrok ETPC
4 listopada 2008 r.
sygn. 20251/04
Janulis przeciwko Polsce

<p>Sentencja (jednomyślnie):</p> <p>Naruszenie art. 5 ust. 3 EKPC (czas stosowania tymczasowego aresztowania) Naruszenie art. 8 EKPC (prawo do poszanowania życia prywatnego) Zasądzone zadośćuczynienie (art. 41 EKPC): 1.500 EUR</p>
<p>Łączny czas tymczasowego aresztowania będący przedmiotem oceny:</p> <p>1 rok, 8 miesięcy i 19 dni</p>
<p>Linki:</p> <p><u>Tekst wyroku:</u> http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=73927&sessionId=18820282&skin=hudoc-en&attachment=true (jęz. angielski)</p>

16

<p>Wyrok ETPC 4 listopada 2008 r. sygn. 22695/03 <i>Demski przeciwko Polsce</i></p>
<p>Sentencja (jednomyślnie):</p> <p>Naruszenie art. 6 ust. 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) w związku z art. 6 ust. 3 lit. d EKPC (prawo do przesłuchania / spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia) Wyrok stanowi wystarczające zadośćuczynienie</p>
<p>Główne tezy uzasadnienia:</p> <p>W świetle art. 6 EKPC (prawo do rzetelnego procesu sądowego) dopuszczalne są jedynie takie ograniczenia prawa do obrony, które są bezwzględnie konieczne (<i>strictly necessary</i>). W celu zagwarantowania prawa oskarżonego do obrony wszelkie trudności, jakie obrona napotyka w związku z ograniczeniem jej praw, muszą być w dostatecznym stopniu zrównoważone przez procedury stosowane przez organy sądowe. Szczególne cechy postępowania karnego dotyczącego wykorzystywania seksualnego mogą wymagać równoważenia interesów obrony oraz świadków lub ofiar, które mają zeznawać przed sądem. W niniejszej sprawie skazanie skarżącego za zgwałcenie było w decydującej mierze oparte na zeznaniach ofiary, której skarżący nie mógł przesłuchać ani spowodować jej przesłuchania ani na etapie śledztwa, ani podczas procesu. Gdyby sądy krajowe czyniły więcej wysiłków w celu wezwania przebywającej za granicą ofiary do złożenia zeznań w charakterze świadka, zaś ofiara wykazała, że jej udział w postępowaniu negatywnie wpłynąłby na jej zdrowie psychiczne, przedstawiłoby to zarzuty skarżącego w innym świetle. W każdym razie istniała możliwość takiego zorganizowania złożenia zeznań przez ofiarę, aby oszczędzić jej cierpień związanych z postępowaniem kontradiktoryjnym, respektując jednocześnie prawa obrony. Prawo skarżącego do obrony zostało ograniczone z naruszeniem art. 6 EKPC.</p>
<p>Linki:</p> <p><u>Tekst wyroku:</u></p>

17

Wyrok ETPC
4 listopada 2008 r.
sygn. 42184/05

Carson i inni przeciwko Wielkiej Brytanii

Sentencja:

Brak naruszenia art. 14 (zakaz dyskryminacji) w związku z art. 1 Protokołu nr 1 do EKPC (ochrona własności) – 6 głosami przeciwko 1
Zbędność osobnego badania zarzutu naruszenia art. 14 (zakaz dyskryminacji) w związku z art. 8 EKPC (prawo do poszanowania życia prywatnego)

Główne tezy uzasadnienia:

1. Artykuł 14 EKPC (zakaz dyskryminacji) uzupełnia inne materialne postanowienia Konwencji i Protokołów. Przytoczony przepis nie funkcjonuje samodzielnie, lecz tylko w zakresie wykonywania praw i wolności gwarantowanych w EKPC. Aby zakaz dyskryminacji znalazł zastosowanie, nie musi dojść do pogwałcenia jednego z praw gwarantowanych w EKPC. Wystarczy, by fakty w sprawie były objęte regulacją (*fall „within the ambit”*) jednego z przepisów Konwencji.
2. Artykuł 1 Protokołu nr 1 do EKPC (ochrona własności) nie zobowiązuje państw do ustanowienia systemu ubezpieczeń społecznych lub systemu emerytalnego. Jeśli jednak państwo przyjmuje przepisy przyznające prawo do świadczeń społecznych lub emerytalnych (uzależnionego lub nie od wcześniejszego opłacania składek), rzeczony przepis jest źródłem interesów (uprawnień) majątkowych (*proprietary interest*) objętych regulacją (*falling within the ambit*) art. 1 Protokołu nr 1 do EKPC.
3. Sformułowana w art. 14 EKPC lista powodów, ze względu na które zakazana jest dyskryminacja, ma charakter egzemplifikacyjny i nie jest wyczerpująca. Sformułowanie „z jakichkolwiek innych przyczyn” (ang. *other status*; a *fortiori* franc. *toute autre situation*) należy rozumieć szeroko, uwzględniając w szczególności dyskryminację ze względu na miejsce zamieszkania. Stosowanie tego kryterium przy różnicowaniu uprawnień emerytalnych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń podlega regulacji art. 14 EKPC. Tym niemniej z punktu widzenia funkcjonowania systemu emerytalnego i systemu ubezpieczeń społecznych jednostki stale zamieszkujące na terytorium danego państwa-strony EKPC nie są w sytuacji podobnej do tych, które zamieszkują poza terytorium tego państwa. Jednostka nie wymaga takiego samego poziomu ochrony przed dyskryminacją ze względu na miejsce zamieszkania, jak w przypadku dyskryminacji ze względu na jej indywidualne cechy, w szczególności płeć lub pochodzenie rasowe lub etniczne.

Główne tezy zdania odrębnego sędziego Garlickiego:

1. Względy sprawiedliwości społecznej i równości wymagają, aby ci, którzy finansowali emerytury innych osób, nie byli traktowani odmiennie przy ustalaniu ich własnej emerytury. Różnice w traktowaniu wyłącznie ze względu na aktualne miejsce zamieszkania nie mają żadnego związku z partycypacyjnym charakterem emerytur

(*contributory nature of pensions*), a zatem nie są racjonalnie uzasadnione.

2. Szeroki margines swobody regulacyjnej (swobody oceny) państwa w sferze gospodarczej i społecznej oznacza, że państwo może poszukiwać własnych sposobów na rozwiązywanie problemów z tej sfery. Gdyby Wielka Brytania stworzyła spójne i logiczne rozwiązanie kwestii powiązania waloryzacji emerytur ze wskaźnikami wzrostu cen (*index-linking*) dla osób zamieszkałych za granicą, można by łatwiej zaakceptować taką decyzję władz krajowych. Koncepcja marginesu swobody regulacyjnej (swobody oceny) państwa (*the doctrine of the margin of appreciation*) nie może jednak legitymizować rozwiązań nielogicznych, a zatem arbitralnych.

Linki:

Tekst wyroku:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewbkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=73939&sessionId=18820282&skin=hudoc-en&attachment=true>

(jęz. angielski)